

Nr 79.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till stipendier för blivande distriktstandläkare m. fl.; given Stockholms slott den 20 februari 1948.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet för denna dag, föreslå riksdagen bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF

Eije Mossberg.

Propositionens innehåll.

Propositionen avser frågan angående tillgodoseende av behovet av tandläkare inom folktandvården. Det föreslås att för budgetåret 1948/49 under elfte huvudtiteln till Stipendier för blivande tandläkare m. fl. anvisas ett förslagsanslag av 250 000 kronor. Lagen den 30 juni 1943 (nr 467) om viss begränsning av legitimation som tandläkare, vilken lag gäller t. o. m. den 30 september 1948, föreslås icke få fortsatt giltighet efter sistnämnda dag.

Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 20 februari 1948.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och ecklesiastikdepartementen anmäler chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Mossberg, fråga angående *tillgodoseende av behovet av tandläkare inom folktandvården* samt anför därvid följande.

Inledning.

Alltsedan år 1943 ha särskilda åtgärder ansetts påkallade i syfte att tillgodose behovet av tandläkare inom folktandvården. Genom *lagen den 30 juni 1943 (nr 467) om viss begränsning av legitimation som tandläkare* infördes befogenhet för medicinalstyrelsen att, därest tandläkare icke äro att tillgå för tjänstgöring inom folktandvården, vid meddelande av legitimation som tandläkare begränsa legitimationen att avse allenast rätt att utöva tandläkaryrket såsom innehavare av eller vikarie å tjänst inom folktandvården. Dylik begränsning må dock ej gälla längre än till dess sökanden fullgjort tjänstgöring inom folktandvården under ett år. Tandläkare, för vilken legitimationen är på nu nämnt sätt begränsad, äger vid uppehållande av tjänst inom folktandvården åtnjuta de förmåner, som utgå till distrikts-tandläkare inom det tandvårdsdistrikt vartill tjänsten hör.

Lagen gällde ursprungligen för tiden t. o. m. september 1946. Den erhöi emellertid fortsatt giltighet t. o. m. den 30 september 1948 genom lag den 7 juni 1946 (nr 244).

Enligt *kungörelsen den 29 juli 1943 (nr 645) om stipendier för blivande distriktständerläkare m. fl.* — sådan den lyder enligt kungörelse den 30 juni 1947 (nr 435) — kan studerande vid tandläkarinstitut av medicinalstyrelsen tilldelas stipendium å 1 000 kronor årligen under högst fem år på villkor bl. a., att han förbinder sig att efter det han vunnit legitimation, som icke är begränsad enligt 1943 års lag, tjänstgöra inom folktandvården under samma antal år som stipendium innehafts. Fullgöres icke dylik tjänstgöring eller fullföljas icke studierna till tandläkarexamen, skola uppburna stipendiebelopp jämte ränta därå återbetalas, såvida ej i särskild ordning medgives befrielse därifrån.

Antalet stipendier var under budgetåret 1943/44 begränsat till högst 80. Under vartdera av budgetåren 1944/45 och 1945/46 erhöll medicinalstyrelsen bemyndigande att utdela intill 150 stipendier. För vartdera av budgetåren 1946/47 och 1947/48 var maximiantalet stipendier 170.

Under hänvisning till den alltjämt bestående bristen på tandläkare inom folktandvården och det ökade antalet tandläkarstuderande har medicinalstyrelsen i skrivelse den 29 augusti 1947 funnit det önskvärt att under budgetåret 1948/49 stipendier kunde utgå med samma antal som beräknats för innevarande budgetår och föreslagit anvisande av 170 000 kronor för ändamålet.

I årets statsverksproposition (elfte huvudtiteln, punkt 87) har Kungl. Maj:t på min hemställan föreslagit riksdagen att i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Stipendier för blivande distriktstandläkare m. fl. för budgetåret 1948/49 beräkna ett förslagsanslag av 170 000 kronor.

Med hänsyn främst till folktandvården ha vidare under de senare åren vidtagits olika åtgärder för att öka tillgången på tandläkare överhuvud. I detta sammanhang må härom endast anmärkas att år 1943 beslöts en omorganisation av tandläkarinstitutet i Stockholm, varigenom dess examinationskapacitet ökades från omkring 90 till 120 tandläkare om året. Enligt beslut vid 1945 och 1946 års riksdagar har fr. o. m. den 1 januari 1948 inrättats ett nytt tandläkarinstitut i Malmö, avsett för en årlig utexaminering av 80 tandläkare; och riksdagen har härjämte år 1945 uttalat sig för att ytterligare ett tandläkarinstitut borde uppföras så snart tillgång på lärarkrafter och övriga på frågan inverkan omständigheter gjorde det möjligt. Beträffande intagningen av studerande för tandläkarutbildning må nämnas, att våren 1945 intogs vid tandläkarinstitutet i Stockholm en extra grupp av 60 studerande. Höstterminen 1945 antogs ett från 120 till 140 utökat antal tandläkarstuderande, och vårterminen 1946 anordnades en särskilt preklinisk tandläkarutbildningskurs för 40 studerande. Den prekliniska utbildningskurs, som började vårterminen 1947, ökades från normalt 40 till 100 elever. Ytterligare må nämnas att enligt beslut av 1947 års riksdag studiekostnaderna för eleverna vid tandläkarinstitutet begränsats genom borttagande av terminsavgifter, nedsättning av examensavgifter m. m.

I detta sammanhang förtjänar också framhållas, att önskemålet om en effektivisering av folktandvården föranlett, att folktandvårdsorganisationen f. n. är föremål för översyn av sex enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 april 1946 och den 17 januari 1947 tillkallade sakkunniga, vilka antagit benämningen 1946 års folktandvårdssakkunniga.

Genom beslut den 29 augusti 1947 uppdrog Kungl. Maj:t åt medicinalstyrelsen att, efter hörande av de myndigheter och sammanslutningar som styrelsen funne lämpligt att höra, utreda huruvida 1943 års lag om viss begränsning av legitimation som tandläkare vore behövlig även för tid efter

den 30 september 1948 samt, därest så vore fallet, om och i vad mån ändringar i lagen borde genomföras. Sedan medicinalstyrelsen i anledning härav inhämtat yttranden från Sveriges tandläkarförbund, svenska tandläkaresällskapet, Sveriges tandvårdsinspektörsförening, odontologiska föreningarna i Stockholm och Malmö-Lund, svenska landstingsförbundet och svenska stadsförbundet, har medicinalstyrelsen i skrivelse den 13 november 1947 föreslagit att lagen erhåller fortsatt giltighet t. o. m. utgången av september 1949. Styrelsen har tillika hemställt, att stipendierna till tandläkarstuderande måtte utgå med ett till 2 000 kronor förhöjt årligt belopp samt att såsom följd härav det för nästa budgetår föreslagna anslagsbeloppet jämkades uppåt i anslutning härtill. Ytterligare har styrelsen hemställt att erforderliga åtgärder för inrättande av det tredje tandläkarinstitut, som riksdagen uttalat sig för, måtte vidtagas utan dröjsmål.

Över medicinalstyrelsens skrivelse den 13 november 1947 ha genom remiss yttranden inhämtats från statskontoret, lärarkollegiet vid tandläkarinstitutet i Stockholm samt 1946 års folktandvårdssakkunniga, varjämte de av medicinalstyrelsen tidigare hörda sammanslutningarna beretts tillfälle att ånyo yttra sig.

Medicinalstyrelsens förslag att förläna 1943 års lag fortsatt giltighet t. o. m. utgången av september 1949 tillstyrkes av statskontoret, 1946 års folktandvårdssakkunniga och landstingsförbundet. Lärarkollegiet vill icke motsätta sig en förlängning av lagen för en kortare tidsperiod, därest ett trängande behov därav föreligger. Tandvårdsinspektörsföreningen — som i princip ogillar en lagstiftning av ifrågavarande karaktär — anser en förlängning av lagen nödvändig, om folktandvårdens verksamhet skall kunna i nuvarande omfattning hållas något så när i gång. Övriga hörda sammanslutningar ha ställt sig avvisande till en ytterligare förlängning av lagen.

Förslaget om höjning av stipendiernas storlek till 2 000 kronor har tillstyrkts av landstingsförbundet, stadsförbundet, tandläkarförbundet, tandläkaresällskapet och båda odontologiska föreningarna. Statskontoret har ifrågasatt en höjning till 1 500 kronor. 1946 års folktandvårdssakkunniga, lärarkollegiet vid tandläkarinstitutet i Stockholm samt tandvårdsinspektörsföreningen ha icke yttrat sig i denna del.

Sveriges akademikers centralorganisation och tandläkarförbundet ha sedermera — efter det jag förklarar mig villig medverka till att förslag förelägges denna riksdag om höjning av beloppen av tandläkarstipendierna, att organisationerna beredes tillfälle att genom utsedda representanter inför 1946 års folktandvårdssakkunniga muntligen få framlägga sina synpunkter på folktandvårdsorganisationen samt att en vidgad upplysning kommer till stånd bland de studerande vid tandläkarinstitutet rörande den sociala tandvården samt tjänstgörings- och avlöningsförhållandena inom folktandvården — i skrivelse den 30 januari 1948 till mig förbundit sig att, under förutsättning att 1943 års lag om viss begränsning av legitimation som tand-

läkare icke ytterligare förlängdes, för tiden t. o. m. den 30 september 1949 ställa tandläkare till förfogande för tjänstgöring inom folktandvården i samma utsträckning som om lagen förlängts att gälla för tiden t. o. m. sistnämnda dag. Centralorganisationen och tandläkarförbundet ha i skrivelsen vidare utfäst sig att före den 15 februari 1948 ha införskaffat skriftliga, individuella förbindelser från de i folktandvården tjänstgörande tandläkare och de tandläkarstuderande, för vilka frågan om lagens fortsatta giltighet vore aktuell, att de skola stå till förfogande för tjänstgöring inom folktandvården under minst så lång tid och på samma villkor som om lagens giltighetstid förlängts till den 1 oktober 1949. Sedermera ha 25 av de 31 tandläkare, som efter den 30 september 1947 börjat sitt praktikår inom folktandvården, och samtliga de tandläkarstuderande, som kunna ifrågakomma (312), avgivit dylika förbindelser.

Medicinalstyrelsen har i avgivet yttrande förklarat sig icke vilja motsätta sig organisationernas förslag.

Vid övervägande av vad sålunda förekommit har jag funnit mig icke böra framlägga förslag om att ge 1943 års lag om viss begränsning av legitimation som tandläkare förlängd giltighet för tiden efter den 30 september 1948. Däremot har jag ansett mig böra biträda medicinalstyrelsens förslag om en höjning av stipendiebeloppen till 2 000 kronor för år, därvid antalet stipendier för nästkommande budgetår dock icke synes böra beräknas till mer än 125.

Jag vill i det följande närmare redogöra för vad som förekommit i detta ärende.

Folktandvårdens nuvarande organisation.

De huvudsakliga bestämmelser, som reglera folktandvården, återfinnas i *kungörelsen den 3 juni 1938 angående statsbidrag till folktandvård* (nr 358; ändr. nr 351/1940, 1058/1940, 422/1942, 333/1945 och 280/1947). Uppgiften att organisera och handha folktandvården är anförtrodd åt landstingen resp. städerna utanför landsting. Ledningen av folktandvården skall inom varje landstingsområde utövas av den hälsovårdsberedning, varom stadgas i lagen om landsting. Landstingsområde skall för folktandvårdens ombesörjande vara indelat i tandvårdsdistrikt i enlighet med en av medicinalstyrelsen godkänd plan. I varje distrikt skall finnas minst en fast tandpoliklinik, där som regel behandling meddelas såväl barn som vuxna. Vid varje sådan poliklinik skola vara anställda minst en tandläkare (distriktstandläkare) och en tandsköterska (distriktstandsköterska). I distrikt, där med hänsyn till ytvidd, kommunikationsförhållanden eller andra särskilda omständigheter så erfordras, må tillika anordnas en eller flera polikliniker för ambulatorisk tandvård. Såsom komplement till

distriktstandpoliklinikerna skall finnas en för varje landstingsområde gemensam centraltandpoliklinik. Dess föreståndare skall närmast under hälsovårdsberedningen såsom tandvårdsinspektör utöva inspektion av distrikts-tandvården, där ej åt annan tandläkare uppdragits att vara tandvårdsinspektör.

Distriktstandläkarna äro anställda av landstingen. Om ordningen för tandläkartjänsts tillsättande äro närmare bestämmelser meddelade i kungörelsen. Avlöningen till distriktstandläkare utgår med antingen enbart fast lön, som då skall vara lägst 7 800 kronor för år, eller ock fast lön av minst 7 200 kronor för år jämte andel, ej understigande tio procent, av inflytande taxeavgifter. Därjämte är tandläkare tillförsäkrad tre ålders-tillägg, vart och ett på 500 kronor, efter tre, sex och nio års väl vitsordad tjänstgöring. Samtliga landsting betala emellertid distriktstandläkarna ej oväsentligt högre löner än nyssnämnda minimibelopp.

De avgifter, som inom folktandvården upptagas för meddelad tandvård, äro bestämda olika för barn och vuxna. Tandvård för barn, som anmälts till regelbundet deltagande i folktandvård, meddelas mot en avgift av 5 kronor för barn och år. För fall, där två eller flera barn tillhörande samma familj äro anmälda till tandvård samtidigt, nedsätts avgifterna för andra barnet till 3 och för tredje barnet till 2 kronor; för ytterligare barn uttagas icke några avgifter. I andra fall meddelas tandvård mot avgift enligt en av Kungl. Maj:t fastställd taxa. I de tandvårdsavgifter, som sålunda äro fastställda för vuxna, kan erhållas lindring, om vederbörande är obemedlad eller mindre bemedlad. De närmare bestämmelserna härom äro meddelade i särskild författning, nämligen förordningen den 3 juni 1938 om lindring i obemedlades och mindre bemedlades tandvårdskostnader m. m. (nr 36; ändr. nr 423/1942).

Statsbidrag utgår till vissa av kostnaderna för folktandvården. I den mån sådant bidrag ej utgår ha landstingen resp. städerna utanför landsting såsom folktandvårdens huvudmän att ansvara för kostnaderna.

Såsom redan inledningsvis berörts pågår f. n. en allmän översyn av folktandvårdens organisation, vilken utredning torde bli slutförd under år 1948.

Frågans behandling vid 1943 års riksdag.

Då beslutet om anordnande av en folktandvårdsorganisation fattades av 1938 års riksdag, räknade man med att organisationen skulle vara fullt utbyggd senast inom tio år. Olika omständigheter, främst bristen på tandläkare, villiga att tjänstgöra inom folktandvården, medförde emellertid att det uppgjorda tidsschemat ej kunde hållas.

I proposition (nr 299) till 1943 års riksdag framfördes — i anslutning

till en av *medicinalstyrelsen* den 7 mars 1942 gjord framställning — två förslag, vilka syftade till att fylla behovet av tandläkare inom folktandvården. Enligt det ena förslaget skulle tandläkare för vinnande av fullständig legitimation lagstiftningsvis åläggas fullgöra ett års tjänst inom folktandvården. Enligt det andra förslaget skulle inrättas ett antal stipendier för sådana studerande vid tandläkarinstitutet, vilka förbunde sig att under minst ett år efter vunnen slutlig legitimation tjänstgöra inom folktandvården.

Vid remiss till lagrådet av förstnämnda förslag uttalade *föredragande departementschefen*, statsrådet Möller, att han funne sig böra biträda förslaget om ett obligatoriskt praktikår för nyexaminerade tandläkare huvudsakligen på grund av det bekymmersamma läge, vari folktandvården skulle råka om ej effektiva åtgärder vidtoges för att förse densamma med tandläkare. Departementschefen framhöll samtidigt, att han då icke vore beredd att grunda något omdöme rörande behovet av ett sådant praktikår såsom en definitiv anordning, varför förslaget borde genomföras endast såsom ett provisorium.

Vid *riksdagsbehandlingen* framfördes principiella betänkligheter mot den ifrågasatta lagstiftningen; och i andra lagutskottets av riksdagen godkända utlåtande (nr 52) — vari utskottet i princip anslöt sig till Kungl. Maj:ts förslag — underströk utskottet vikten av att den föreslagna lagstiftningen endast bleve ett provisorium och att den alltså icke borde förnyas, om det icke föreläge trängande behov därav.

Vad angår stipendierna ansågs stipendiebeloppens storlek böra bestämmas till 1 000 kronor för år med rätt för vederbörande studerande att åtnjuta stipendierna under högst fyra år på villkor att tjänstgöringstiden i folktandvården förlängdes i motsvarande mån. Antalet stipendier beräknades till 80.

Frågans behandling vid 1946 års riksdag.

I skrivelse den 29 november 1945 föreslog *medicinalstyrelsen*, att 1943 års lag — vars giltighetstid begränsats t. o. m. utgången av september 1946 — skulle erhålla förlängd giltighet t. o. m. den 30 september 1949. Tillika hemställde styrelsen att stipendierna till studerande vid tandläkarinstitut måtte utgå med 2 000 kronor årligen samt att såsom följd härav måtte anvisas ett förslagsanslag på 340 000 kronor eller därest fr. o. m. vårterminen 1946 ett ökat antal tandläkarstuderande komme att antagas, 420 000 kronor.

I infortrade *remissyttranden* över *medicinalstyrelsens* förslag att förläna lagen fortsatt giltighet ville statskontoret och lärarrådet vid tandläkarinstitutet i Stockholm icke motsätta sig en förlängning av lagens giltighetstid, lärarrådet dock endast under förutsättning att ett trängande behov av för-

längd lagstiftning föreläge. Tandvårdsinspektörsföreningen, odontologiska föreningen i Stockholm och stadsförbundets sjukvårdsdelegation ställde sig kritiska mot en förlängning. Direkt avstyrkande yttranden avgåvos av tjänstemännens centralorganisation och tandläkarförbundet.

Mot en höjning av stipendiebeloppens storlek och antal i enlighet med vad medicinalstyrelsen föreslagit uttalade sig endast statskontoret.

I propositionen 148/1946 uttalade *föredragande departementschefen*, statsrådet Möller, i fråga om lagens fortsatta giltighetstid bl. a. att man beträffande tillgången på tandläkare för folktandvårdens behov under de närmaste åren åtminstone under 1947 och 1948 måste räkna med ett nödläge av samma art som förelåg vid genomförandet av 1943 års lagstiftning. Andra åtgärder för att råda bot på detta nödläge än att bibehålla skyldighet för de nyexaminerade tandläkarna att under viss tid tjänstgöra inom folktandvården torde icke stå till buds. Med hänsyn till föreliggande omständigheter föreslog emellertid departementschefen att den förlängda giltighetstiden begränsades till två år i avvaktan på den vidare utvecklingen och särskilt den omfattning i vilken tandläkarstuderande genom sökande av stipendier — vare sig statliga sådana eller stipendier beviljade av folktandvårdens huvudmän — komme att för framtiden binda sig för tjänstgöring inom folktandvården.

Beträffande stipendierna anförde departementschefen bl. a. följande:

Anslaget till stipendier för blivande distriktstamläkare är i gällande rikstat (femte huvudtiteln, punkt C 79) upptaget med 150 000 kronor. Enligt vad jag inhämtat har under innevarande läsår ingivits ansökningar om stipendier av omkring 155 vid tandläkarinstitutet inskrivna studerande. Under närmast föregående läsår var antalet sådana ansökningar 172. Antalet har alltså nedgått något, men överstiger alltså det antal stipendier för vilket medel beräknats. För att stimulera de studerande att ansöka om stipendier synes mig vid sådant förhållande den av medicinalstyrelsen ifrågasatta fördubblingen av stipendiernas storlek icke för närvarande erforderlig. Jag kan fördenskull icke förorda styrelsens ifrågavarande förslag. Däremot synes det mig rimligt att på grund av att fr. o. m. innevarande vårtermin ytterligare 40 tandläkarstuderande antagits medel beräknas för ett något ökat antal stipendier, förslagsvis 170. Jag förutsätter därvid att, därest antalet ansökningar om stipendier för läsåret 1946/47 kommer att överstiga 170, hinder icke bör möta för Kungl. Maj:t att medgiva utdelande av ytterligare det antal stipendier, som kan befinnas erforderligt. I enlighet med det anförda torde alltså ifrågavarande anslag för nästkommande budgetår böra uppföras med ett till 170 000 kronor förhöjt belopp.

Vid sin behandling av propositionen i vad angår lagfrågan fann *andra lagutskottet* (utlåtande nr 28) att en förlängning av lagen torde få anses vara av trängande behov påkallad, varför de principiella betänkligheter som kunde resas mot lagstiftningen finge vika. Utskottet framhöll emellertid, att det torde kunna förväntas att folktandvårdens behov av tand-

läkare inom skälig tid skulle kunna tillgodoses utan tillgripande av lagen. Utskottets hemställan om bifall till det framlagda lagförslaget bifölls av riksdagen.

Statsutskottet, till vilket propositionen hänvisades i vad den avsåg anslagsfrågan, fann i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 200 ej anledning till erinran mot den föreslagna medelsanvisningen.

Av medicinalstyrelsen infordrade yttranden.

I de yttranden, som medicinalstyrelsen nu infordrat från vissa sammanlutningar, ha *tandläkarförbundet* och *tandläkaresällskapet* avstyrkt förlängning av lagens giltighetstid. Att det allmänna med utnyttjande av sin tvångsmakt sökle inom ett litet begränsat område tillgodose där föreliggande behov av arbetskraft, måste enligt organisationernas mening ur allmänt medborgerlig och principiell synpunkt väcka ytterligt starka betänkligheter. I stället för att främja folktandvården verkade lagstiftningen hämmande på dess utveckling i det att många, som om lagen ej funnits skulle sökt sig till folktandvården eller fortsatt sin tjänstgöring där, på grund av lagen avhållit sig därifrån. *Odontologiska föreningen i Stockholm* yttrar, att en gjord undersökning visade att föreningens medlemmar intoge en bestämt avvisande ställning till en ytterligare förlängning av lagens giltighetstid. Lämplig propaganda om folktandvårdens syfte och folktandvårdstjänstens fördelar ur utbildningssynpunkt borde i varje fall prövas innan fortsatt tvångsrekrytering tillgripes. Även *odontologiska föreningen i Malmö—Lund* ställer sig avvisande mot att lagen erhåller fortsatt giltighet.

Tandvårdsinspektörsföreningen ogillar lagen såsom varande en tvångslag gällande för en enda yrkesgrupp, och föreningen anser att folktandvårdens vidare utbyggnad icke bör göras beroende av arbetskraft, som icke frivilligt söker sig till folktandvården. Med den utbyggnad folktandvården hade syntes det dock föreningen omöjligt att hålla verksamheten igång i nuvarande omfattning, om icke lagen erhöles förlängd giltighet.

Landstingsförbundet anser att lagstiftningen bör avvecklas, så snart omständigheterna tillåta det. Såsom läget vore med 40—50 helt obesatta tandläkartjänster inom folktandvården, syntes emellertid en dylik avveckling icke kunna ske utan att folktandvården försattes i ett prekärt läge och tvingades att i väsentlig mån begränsa sin omfattning till stort men för den vårdsökande allmänheten. Å andra sidan borde lagens giltighetstid icke göras längre än som vore oundgängligen erforderligt. Enligt förbundets mening borde lagens giltighetstid förlängas till den 1 oktober 1949 med rätt för Kungl. Maj:t att, om folktandvårdens behov av tandläkare utan svårighet kunde tillgodoses, förordna om lagens upphävande före nämnda tidpunkt.

Stadsförbundet förklarar sig vidhålla sin tidigare intagna ståndpunkt att lagen bör slopas.

Rörande lagstiftningens hittillsvarande verkningar uttalar *tandvårdsinspektörsföreningen* bl. a. följande:

Tandvårdsinspektörernas samlade erfarenhet av lagens verkningar under de fyra år den varit i kraft talar i stort sett icke för en förlängning av dess giltighet. Tjänster i icke centralt belägna orter äro alltjämt svåra att besätta, då de unga tandläkarna i första hand söka sig till de större tät-orterna eller orter med goda förbindelser till dessa och därvid ofta lämna den befattning de redan inneha vid en icke centralt belägen poliklinik. På de orter, där tandvårdsbehovet är störst, är därför fortfarande möjligheten att erhålla tandvård minst. På grund av arbetets tvångskaraktär lägga i många fall de unga tandläkare, som fullgöra sitt obligatoriska tjänsteår inom folktandvården, icke i dagen samma arbetsglädje och arbetsvillighet som de tandläkare, vilka frivilligt sökt anställning. Folktandvårdens huvudmän torde få vidkännas avsevärt ökade kostnader på grund av att en nyutexaminerad tandläkares arbete, i all synnerhet om han motvilligt fullgör sin tjänst, i kvantitativt avseende betydligt understiger genomsnittet. Ett ökat antal inspektions- och instruktionsresor medföra även större kostnader. För tandvårdsinspektörerna betyda de täta ombytena av befattningshavare ett betydligt ökat arbete och ständiga bekymmer. Allvarligare är dock att folktandvårdens anseende många gånger sättes på spel, och det kan ifrågasättas, om det icke vore bättre att helt stänga en poliklinik än att hålla den igång med ideliga ombyten av arbetskraft och dessemellan långa vakanser.

I några yttranden har pekats på olika åtgärder, vilkas vidtagande skulle kunna tillförsäkra folktandvården arbetskraft. *Tandläkarförbundet* och *tandläkaresällskapet* rekommendera särskilt inrättandet av deltidstjänster inom folktandvården och rätt till privatpraktik efter mönster av försvarstandvården samt en ökning av nu utgående stipendier till såväl antal som belopp. Det intresse för folktandvården, som trots den nuvarande tvångstjänstgöringen funnes inom en del av studentkåren, vore främst betingad av föreliggande studiestipendier och med dem förknippade villkor. Beviljandet av räntefria studielån från landstingens sida borde även underlätta rekryteringen till landstingens polikliniker. *Odontologiska föreningen i Stockholm* uttalar sig därutöver för bättre löneförmåner i form av mer differentierade tantiemvillkor, högre ålderstillägg samt större avanceringsmöjligheter och ökad självständighet.

Stadsförbundet förordar en avsevärd förhöjning av stipendiebeloppen.

Medicinalstyrelsens framställning den 13 november 1947.

Medicinalstyrelsen upplyser i sin framställning den 13 november 1947 angående **f o l k t a n d v å r d e n s u t b y g g n a d** att folktandvårdsorganisationen den 1 november 1947 omfattade 291 tandpolikliniker, oräknat

ambulatoriska och motsvarande, med sammanlagt 538 tillsatta tandläkare, varav 294 ordinarie. Av de 244 tjänstgörande vakansvikarierna voro 10 svenska tandläkare med fullständig legitimation, 129 svenska tandläkare med till folktandvården begränsad legitimation, 99 av medicinalstyrelsen enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande förordnade tandläkare med utbildning i utlandet samt 6 tandläkare av andra kategorier. Antalet obesatta tjänster var 67, fördelade på 58 distriktstandpolikliniker. Då enligt de planer för folktandvården, som medicinalstyrelsen fastställt, erfordrades sammanlagt 1 082 tandläkare, vore således folktandvården f. n. utbyggd inemot hälften av den slutliga omfattning som avsetts år 1938.

Nyttillskottet av tandläkare under de närmaste åren beräknar medicinalstyrelsen enligt från tandläkarinstitutet i Stockholm inhämtade uppgifter till 120 år 1948, 140 år 1949, 130 år 1950, 120 år 1951, 120 år 1952, 180 år 1953 och 180 år 1954.

I fråga om stipendierna framhåller medicinalstyrelsen att intill utgången av budgetåret 1946/47 298 studerande tilldelats sammanlagt 448 stipendier enligt kungörelsen den 29 juli 1943 om stipendier för blivande distriktstandläkare m. fl. motsvarande sålunda 448 tjänstgöringsår. Medicinalstyrelsen fortsätter:

Under vart och ett av åren 1948—1951 skulle enligt verkställda beräkningar folktandvården på denna väg kunna tillföras cirka 75 tandläkare. Försiktigheten synes emellertid bjuda, att man icke räknar med 75 på en gång tjänstgörande stipendiater förrän under år 1949. För närvarande fullgöra cirka 50 tandläkare sin stipendiattjänstgöring.

Antalet sökande till dessa stipendier har emellertid de senaste åren varit förhållandevis ringa. Till 170 denna höst ledigförklarade stipendier ha sålunda, enligt vad numera framgått, inkommit allenast 75 ansökningar. Det relativt ringa intresset för dessa stipendier torde åtminstone till en del kunna förklaras med att beloppen endast uppgå till 1 000 kronor för år, vilken summa icke anses vara av tillräckligt stor betydelse för vederbörandes ekonomi i förhållande till den med åtnjutandet av stipendium förknippade tjänstgöringsskyldigheten.

En höjning av stipendiebeloppen, förslagsvis till 2 000 kronor årligen, framstår därför såsom önskvärd. Detta gäller alldeles särskilt, om den lagstadgade skyldigheten att tjänstgöra inom folktandvården skulle upphöra.

Utöver effekten av den statliga stipendieverksamheten har man, enligt vad medicinalstyrelsen framhåller, också att efter hand räkna med verkan av det stipendie- eller lånesystem, som införts hos ett antal huvudmän för folktandvården. Enligt vad medicinalstyrelsen kunnat inhämta hade på detta sätt inalles 85 personer hittills erhållit lån eller stipendier, sammanlagt motsvarande förbindelser för mer än 200 tjänstgöringsår. Den sistnämnda gruppen stipendiater eller låntagare torde i stor utsträckning jämväl vara representerad inom den förstnämnda kategorien. I regel hade

nämligen landstingen icke uppställt sådana villkor, som hindrade tandläkare från att samtidigt med fullgörandet av tjänstgöring på grund av förbindelse till landsting även fullgöra tjänstgöring som statsstipendiat.

Vad därefter angår behovet av att ge 1943 års lag fortsatt giltighet har medicinalstyrelsen vid ett försök att beräkna den situation som skulle uppstå, därest lagen upphörde att gälla fr. o. m. den 1 oktober 1948, utgått från ett ungefärligen oförändrat antal tjänstgörande med begränsad legitimation vid nämnda tidpunkt, nämligen 130. Av dessa torde högst ett 60-tal, inberäknat förutnämnda tandläkare med förbindelser till landstingen, kvarstå i egenskap av stipendiater. Man torde ha att räkna med att flertalet av de övriga skulle komma att lämna folktandvården vid sagda tidpunkt. Totala antalet obesatta tjänster skulle då uppgå till minst 130.

Medicinalstyrelsen fortsätter:

Det vore ur allmänhetens synpunkt beklagligt, om den 1 oktober 1948 ett så stort antal distriktstandläkartjänster skulle stå obesatta. Alldeles särskilt gäller detta befattningar vid de distriktstandpolikliniker, där endast en tandläkare tjänstgör. Dessa äro nämligen i stor utsträckning förlagda till orter utan tillgång till privatpraktiserande tandläkare. Även om, på sätt i de infortrade yttrandena framhållits, lagen om viss begränsning av legitimation som tandläkare är förknippad med stora olägenheter och ej bör bibehållas längre tid än som är oundgängligen nödvändigt, finner styrelsen därför en avveckling av lagen icke möjlig redan nästkommande 1 oktober.

Ett något gynnsammare läge torde — såvitt situationen nu kan bedömas — komma att föreligga inom folktandvården hösten 1949. Vid denna tid borde verkningarna av systemet med folktandvårdsstipendier komma att göra sig gällande med större styrka än nu. Härtill kommer, att 1946 års folktandvårdssakkunniga kunna förväntas framlägga vissa förslag, ägnade att förbättra betingelserna för folktandvårdens genomförande. Det är sannolikt, att de sakkunnigas nu pågående översyn av gällande folktandvårdsförfattningar icke kan avslutas tidigare än att eventuella ändringar låta sig genomföras först under senare delen av år 1949.

Avslutningsvis förordar medicinalstyrelsen en viss försiktighet vid utbyggandet av nya distriktstandpolikliniker. Styrelsen understryker det allvarliga läge, vari den sociala tandvården — trots de hittills vidtagna åtgärderna för ernående av ökad examination av tandläkare — alltjämt befinner sig. För att inom rimlig tid folktandvården skall komma barn, ungdom och vuxna tillgodo, äro enligt medicinalstyrelsens uppfattning härutöver omedelbara kraftiga åtgärder ofrånkomliga. Medicinalstyrelsen vill därför framhålla såsom synnerligen angeläget, att det tredje tandläkarinstitut, om vars inrättande statsmakterna år 1945 fattat beslut, snarast måtte komma till stånd.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer medicinalstyrelsen att 1943 års lag erhåller fortsatt giltighet t. o. m. utgången av september

1949, att stipendierna för blivande distriktstandläkare m. fl. må utgå med 2 000 kronor årligen, att utbetalas med 1 000 kronor vid början av varje termin, att det för stipendierna nästa budgetår föreslagna anslagsbeloppet jämkas uppåt i anslutning härtill samt att erforderliga åtgärder för inrättandet av ett tredje tandläkarinstitut måtte vidtagas utan dröjsmål.

I anslutning till vad medicinalstyrelsen anfört rörande folktandvårdens utbyggnad ha vissa uppgifter i detta hänseende sammanställts i följande tabell:

Kliniker och tjänster	1/1 1943	1/10 1943	1/11 1945	1/1 1948
Kliniker enl. fastställda planer.....	467	—	587	636
Kliniker i verksamhet.....	103	103	181	295
Distriktstandläkare enl. planerna.....	808	—	968	1 082
Distriktstandläkare i verksamhet.....	153	156	314	536
av dem ordinarie.....	—	143	144	284
utlänningar m. fl.....	—	—	64	114
tjänstgörande enl. 1943 års lag.....	—	—	106	138
Obesatta tjänster.....	—	63	51	72

Yttranden över medicinalstyrelsens framställning.

Statskontoret anser övervägande skäl tala för att lagen erhåller fortsatt giltighet. Statskontoret vill ej heller motsätta sig en höjning av stipendiebeloppet men ifrågasätter huruvida detta ej kan begränsas till 1 500 kronor.

1946 års folktandvårdssakkunniga tillstyrka lagens förlängning på ett år. De sakkunniga anse sig kunna förvänta, att den kurs i social odontologi, som framdeles torde komma att ingå i undervisningen för blivande tandläkare, skall komma att medverka till en förändring i den gentemot folktandvården avvisande inställning från de nyexaminerade tandläkarnas sida, som förmärkts i åtskilliga fall.

Lärarkollegiet vid tandläkarinstitutet i Stockholm förklarar, att, därest ett trängande behov förelåge av en förlängd lagstiftning, kollegiet icke ville motsätta sig att så skedde för en ny kortare tidsperiod. Kollegiet understryker vidare vikten av att lagen tillämpas så, att tillgången på amanuenser vid tandläkarinstitutet — vilka befattningshavare i stort sett helt rekryterades bland de nyexaminerade tandläkarna — bleve fullt tillräcklig för verksamheten vid institutet.

Tandvårdsinspektörsföreningen anser att folktandvårdens vidare utbyggnad icke borde göras beroende av en tvångslag utan ske först när tjänsterna kunde besättas med frivilligt sökande tandläkare. På grund av folktandvårdens alltför snabba utbyggnad under de två senaste åren torde dock läget blivit sådant att en förlängning av lagen syntes föreningen ound-

gängligen nödvändig, om folktandvårdens verksamhet skulle kunna hållas någotsånär i gång i nuvarande omfattning.

Tandläkarförbundet och tandläkaresällskapet framhålla att åtgärder måste vidtagas som på längre sikt främjade att arbetskraft tillfördes folktandvården. Den viktigaste åtgärden i denna riktning vore slopandet av en lagstiftning, som tvångsvis ålade tandläkarna skyldighet att viss tid tjänstgöra inom folktandvården. Genom sin blotta existens inverkade lagen, oftast utan att tandläkarna individuellt gjort detta klart för sig, avskräckande gentemot en i varje fall omedelbart fortsatt tjänstgöring. Förslaget om höjning av stipendierna tillstyrktes livligt.

Odontologiska föreningen i Stockholm samt *odontologiska föreningen i Malmö—Lund* motsätta sig bestämt en ytterligare förlängning av lagen och anse goda förutsättningar föreligga för en tillräcklig rekrytering till folktandvården bland de nyexaminerade tandläkarna under de närmaste åren, under förutsättning att lagen icke förlänges. Genom ökning av stipendieanslaget, införandet av deltidstjänster m. m. samt framför allt genom en rätt bedriven upplysningsverksamhet skulle förutsättningarna otvivelaktigt ytterligare förbättras och folktandvårdens rekryteringsproblem lösas på ett för alla parter mer gagneligt sätt än genom fortsatt tvångsrekrytering.

Landstingsförbundet hänvisar till sitt till medicinalstyrelsen i ärendet avgivna yttrande och ansluter sig till förslaget om höjning av stipendierna till 2 000 kronor. Förbundet understryker hur angeläget det är att ett tredje tandläkarinstitut kommer till stånd, så snart omständigheterna tillåta det.

Stadsförbundet förklarar sig helst ha sett att stipendiebeloppen ökats mer än som föreslagits men anser sig likväl kunna tillstyrka förslaget på denna punkt. Däremot funne förbundet ej anledning frånfalla sin tidigare hävdade uppfattning att lagen borde slopas. Den i längden enda effektiva åtgärden för att avhjälpa tandläkarbristen vore en utökning av antalet utbildningsplatser.

Departementschefen.

Såsom framgår av den tidigare redogörelsen ha under senare år främst med hänsyn till folktandvården olika åtgärder vidtagits för att häva den brist på tandläkare, som sedan länge rått i vårt land. Vid sidan av sådana åtgärder, som syftat till att genom ökad examination av tandläkare ge landet en mot behovet bättre svarande tillgång till yrkesutövare på området, ha genomförts anordningar i omedelbar avsikt att tillföra folktandvården tandläkare. Sedan 1943 gäller sålunda en lagstiftning, enligt vilken medicinalstyrelsen erhållit rätt att vid meddelande av sökt legitimation som tand-

läkare begränsa legitimationen till att avse tjänstgöring inom folktandvården under högst ett år. Då emellertid endast en del av folktandvårdens behov av tandläkare ansetts bli tillgodosett genom nämnda anordning, har den kompletterats med ett stipendiesystem, varigenom ett antal stipendier om 1 000 kronor årligen ställts till förfogande för att utdelas till de tandläkarstuderande, som förbinda sig att under minst ett år efter vunnen slutgiltig legitimation — alltså utöver praktikåret — tjänstgöra inom folktandvården.

Redan vid tillkomsten av 1943 års lag yppades principiella betänkligheter mot en lagstiftning av denna natur. Därvid framhölls att en dylik tvångslagstiftning innebure ett avsteg från gällande rättsgrundsatser. De anförda betänkligheterna fingo dock vika med hänsyn till å ena sidan att förverkligandet av tanken på en allmän folktandvård måste anses vara synnerligen angeläget ur socialhygienisk synpunkt samt å andra sidan att folktandvården då befann sig i ett nödläge till följd av bristen på tandläkare. Det underströks emellertid att lagstiftningen vore att betrakta såsom ett provisorium. Lagen erhöll därför en till tre år begränsad giltighetstid.

När fråga uppkom huruvida 1943 års lag skulle erhålla fortsatt giltighet efter utgången av nämnda treårsperiod, var läget inom folktandvården i stort sett detsamma som vid lagens tillkomst. En förlängning av lagen ansågs därför såsom en trängande nödvändighet. I avvaktan på den vidare utvecklingen begränsades den förlängda giltighetstiden till två år eller t. o. m. den 30 september 1948.

I framställning den 13 november 1947 har medicinalstyrelsen föreslagit att lagen ges förlängd giltighet under ytterligare ett år. Vad medicinalstyrelsen i sin framställning anført till stöd för en sådan förlängning ger otvivelaktigt vid handen, att åtminstone under år 1949 stora svårigheter skulle uppstå i fråga om folktandvårdens rekryteringsproblem, därest folktandvården icke finge det tillskott av tandläkare, som skulle tillföras den om lagen förlängdes. Med hänsyn till folktandvårdens stora betydelse för folkhälsan var jag därför — trots de betänkligheter som en lagstiftning av denna art måste väcka — till en början närmast böjd för att biträda medicinalstyrelsens förslag.

Emellertid kom frågan i viss mån i ett annat läge, sedan Sveriges akademikers centralorganisation och Sveriges tandläkarförbund — vilket är anslutet till centralorganisationen och vari flertalet tandläkare och praktiskt taget alla tandläkarstuderande äro medlemmar — inför mig förklarade sig gå i god för att, därest 1943 års lag icke ytterligare förlängdes, tandläkare på frivillighetens väg skulle stå till förfogande för tjänstgöring i folktandvården i samma utsträckning som om lagen erhölet fortsatt giltighet under ett år. Denna utfästelse ha organisationerna sedermera skriftligt bekräftat. Tillika ha 25 av de 31 inom folktandvården tjänstgörande tandläkare, beträffande vilka lagens fortsatta giltighet är av betydelse för

deras tjänstgöringsskyldighet, och alla de tandläkarstuderande, som beräknas avlägga tandläkarexamen före den 1 oktober 1949, skriftligen förklarat sig villiga att, vid äventyr att de eljest bli uteslutna ur tandläkarförbundet, tjänstgöra inom folktandvården i samma utsträckning och på samma villkor som om lagen förlängts t. o. m. den 30 september 1949.

Medicinalstyrelsen har i avgivet remissyttrande förklarat att styrelsen, oaktat att principiella betänkligheter kunde resas mot organisationernas förslag, icke ville motsätta sig detsamma. Därvid har medicinalstyrelsen räknat med att organisationerna även i övrigt skola verksamt söka främja folktandvårdens utveckling och att medverka till att den tjänstgöring inom folktandvården, som utgör villkor för tilldelande av stipendier åt blivande distriktstandläkare, fullgöres lojalt. Medicinalstyrelsen har vidare framhållit att det syntes önskvärt, att den i studieplanen för tandläkarinstitutet intagna kursen i social odontologi redan fr. o. m. instundande hösttermin anordnades såsom ett obligatoriskt led i tandläkarutbildningen.

Med anledning av vad sålunda förekommit har jag ansett mig böra taga fasta på de förbindelser som från tandläkarhåll avgivits i denna sak. När jag i enlighet härmed icke föreslår någon ytterligare förlängning av 1943 års lag, räknar jag med att tandläkarnas organisationer skola medverka till att erforderligt antal tandläkare i fortsättningen komma att stå till förfogande för att tjänstgöra inom folktandvården. Jag vill framhålla att det vill synas som om själva tillvaron av lagstiftningen på detta område varit ett irritationsmoment, som bidragit till att tandläkarna själva — ehuru de som tjänstgjort inom folktandvården icke torde ha något att erinra mot tjänstgöringen som sådan — erhållit en i viss mån felaktig inställning till folktandvården. Därtill torde även ha bidragit bristande upplysning, särskilt bland de studerande vid tandläkarinstitutet, rörande den sociala tandvården och vad därmed sammanhänger. Det förefaller som om de studerande icke tillräckligt beaktat de fördelar, som folktandvården erbjuder den nyexaminerade tandläkaren genom att han under ekonomiskt gynnsamma villkor får göra sina första praktiska erfarenheter inom yrket samtidigt som han vinner kännedom om de sociala hälsovårdssynpunkter som folktandvården företräder. En vidgad upplysning i dessa hänseenden torde kunna underlätta folktandvårdens rekryteringsproblem. Särskilt bör den kurs i social odontologi, som är ämnad att ingå i undervisningsplanen vid tandläkarinstitutet, härvid kunna verka gynnsamt. Såsom medicinalstyrelsen framhållit är det ytterst angeläget att denna kurs snarast kommer till stånd och att erforderliga medel för detta ändamål ställas till förfogande redan för budgetåret 1948/49. Anslagsfrågan härom torde få anmälas av chefen för ecklesiastikdepartementet.

Mitt ställningstagande i denna sak har även påverkats av den översyn av folktandvården, som f. n. äger rum av 1946 års folktandvårdssakkunniga och som förväntas bli slutförd under detta år. I direktiven för de sakkun-

nigas arbete har bl. a. angivits att vissa särskilda åtgärder böra övervägas för att stimulera rekryteringen av tandläkare till folktandvården. Jag vill i detta sammanhang tillägga, att jag ansett centralorganisationen och tandläkarförbundet bör beredas tillfälle att inför de sakkunniga få framlägga sina synpunkter på folktandvårdens organisation.

I anslutning till vad lärarkollegiet framhållit rörande behovet av amanuenser vid tandläkarinstituten vill jag anmärka, att den organisationsmässigt föreslagna anordningen att tillföra folktandvården tandläkare, som jag funnit mig kunna godtaga, givetvis icke bör lägga hinder i vägen för att ordna tillgången till amanuenser efter samma grunder som hittills. Det torde få ankomma på medicinalstyrelsen att efter överenskommelse med därav berörda parter lösa detta problem.

Intimt sammanhängande med spørsmålet om 1943 års lags fortsatta giltighet är frågan om de stipendier som f. n. utgå till sådana studerande vid tandläkarinstitut, vilka förbinda sig att efter vunnen slutgiltig legitimation tjänstgöra inom folktandvården. Stipendierna ha alltsedan deras inrättande utgått med 1 000 kronor årligen. Antalet stipendier var under budgetåret 1943/44 begränsat till högst 80. Under vartdera av budgetåren 1944/45 och 1945/46 var maximiantalet stipendier 150. Under de två senaste budgetåren har medicinalstyrelsen haft bemyndigande att utdela högst 170 stipendier.

I sin framställning den 13 november 1947 har medicinalstyrelsen hemställt, att stipendierna med oförändrat antal måtte höjas till ett belopp av 2 000 kronor årligen och att såsom följd härav anslaget för detta ändamål för budgetåret 1948/49 måtte bestämmas till 340 000 kronor. Vid remissbehandlingen av medicinalstyrelsens förslag i denna del har icke från något håll rests gensaga mot att stipendiebeloppen höjas; statskontoret har dock ifrågasatt huruvida icke en höjning till 1 500 kronor vore tillräcklig.

Kostnaderna för de odontologiska studierna äro, även med beaktande av den kostnadsminskning som skett efter beslut vid 1947 års riksdag, alljämt tämligen höga. Jag vill nämna att medicinalstyrelsen under hand meddelat att enligt en av odontologiska föreningen i Stockholm i januari 1948 gjord beräkning totalkostnaderna för dessa studier skulle belöpa sig till minst 29 975 kronor, därav 6 725 kronor avseende själva studierna. Motsvarande siffror år 1945 voro 29 010 kronor resp. 12 900 kronor. Enligt denna beräkning skulle alltså totalkostnaderna f. n. uppgå till ett något högre belopp än år 1945.

Redan vid 1943 års behandling av stipendiefrågan ansågos vissa skäl tala för en höjning av stipendiebeloppens storlek utöver 1 000 kronor. När frågan var aktuell år 1946 ansåg sig föredragande departementschefen icke kunna förorda medicinalstyrelsens förslag om höjning av stipendierna främst under åberopande av att en fördubbling av stipendiernas storlek då icke var erforderlig för att stimulera de studerande att söka stipendier. Där-

vid framhölls att under läsåren 1945 och 1946 antalet ansökningar om stipendier uppgått till 172 resp. 155. Under de två senaste läsåren ha emellertid icke flera än 72 resp. 75 sökt stipendier. Med hänsyn härtill och till läget i övrigt synes en höjning av stipendiebeloppen nödvändig för att säkerställa rekrytering av tandläkare till folktandvården. Folktandvårdens intresse av att de blivande tandläkarna icke tyngas av dryga studieskulder talar också för att en höjning av stipendierna bör ske. Jag biträder därför medicinalstyrelsens förslag i denna del. Det torde emellertid icke vara erforderligt att medel beräknas för högre antal stipendier än förslagsvis 125. Jag förutsätter därvid att, för den händelse antalet ansökningar om stipendier för läsåret 1948/49 kommer att överstiga 125, hinder icke bör möta för Kungl. Maj:t att medgiva utdelande av ytterligare det antal stipendier, som må bli erforderligt. I enlighet med det anförda torde alltså ifrågavarande anslag för nästkommande budgetår böra uppföras med ett till 250 000 kronor förhöjt belopp.

Jag vill anmärka att jag utgår från att den med stipendierna förenade tjänstgöringsskyldigheten inom folktandvården fullgöres efter och i anslutning till den tjänstgöring som de studerande enligt vad förut anförts frivilligt åtagit sig.

Vad i övrigt i ärendet yrkats för att häva den rådande bristen på tandläkare torde få prövas i ett annat sammanhang.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen

att å riksstaten för budgetåret 1948/49 under elfte huvudtiteln till *Stipendier för blivande distriktstamläkare m. fl.* anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 250 000.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlåtast till riksdagen.

Ur protokollet:

Nils Hedfors.